

ФАНФІКШН ЯК РІЗНОВИД ЦИФРОВОГО ДИСКУРСУ

FAN FICTION AS A TYPE OF DIGITAL DISCOURSE

Станко Д.В.,

orcid.org/0000-0002-7858-8663

доктор філологічних наук, доцент,

доцент кафедри англійської філології

Ужгородського національного університету

Рогач Л.В.,

orcid.org/0000-0001-7709-017X

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри англійської філології

Ужгородського національного університету

У статті здійснено комплексний лінгвістичний аналіз фанфікшну як різновиду цифрового дискурсу, що формується в умовах мережевої комунікації та характеризується високим рівнем інтерактивності, гібридності й жанрової варіативності. Дослідження спрямоване на виявлення специфіки мовної організації фанфікшн-текстів, їхніх дискурсивних і прагматичних параметрів, а також ролі платформних чинників у формуванні комунікативної взаємодії між автором і реципієнтом. У роботі обґрунтовано, що фанфікшн функціонує як форма вторинної текстотворчості, у якій поєднуються елементи художнього нарративу, метакомунікації та соціальної взаємодії. Показано, що його жанрова структура є відкритою та динамічною, а процес творення тексту відбувається у тісному зв'язку з нормами та очікуваннями онлайн-спільнот. Особливу увагу приділено аналізу інтертекстуальності як базового механізму фанфікшн-дискурсу, що реалізується через трансформацію канонічних сюжетів, переосмислення персонажів і реконструкцію нарративних лакун. Доведено, що комунікативна взаємодія в межах фанфікшну забезпечується системою мовних і прагматичних засобів, зокрема апелятивними конструкціями, метакомунікативними елементами, оцінною лексикою та дискурсивними маркерами залучення читача. Окремо проаналізовано вплив цифрових платформ на структуру та функціонування фанфікшн-дискурсу, зокрема роль тегування, алгоритмів видимості й механізмів зворотного зв'язку у формуванні жанрових і комунікативних стратегій. Зроблено висновок, що фанфікшн доцільно розглядати як самостійний різновид цифрового дискурсу, у межах якого поєднуються мовна творчість, соціальна взаємодія та технологічно зумовлені моделі комунікації. Отримані результати розширюють уявлення про сучасні процеси текстотворення в цифровому середовищі та можуть бути використані в подальших лінгвістичних і міждисциплінарних дослідженнях.

Ключові слова: фанфікшн, цифровий дискурс, інтертекстуальність, жанрова гібридність, комунікативна взаємодія, дискурсивні практики.

The article presents a comprehensive linguistic analysis of fan fiction as a type of digital discourse formed within networked communication and characterized by a high degree of interactivity, hybridity, and genre variability. The study aims to identify the specific features of the linguistic organization of fan fiction texts, their discursive and pragmatic parameters, as well as the role of platform-based factors in shaping communicative interaction between authors and readers. It is argued that fan fiction functions as a form of secondary text production in which elements of narrative fiction, metacommunication, and social interaction are combined. The study demonstrates that its genre structure is open and dynamic, while the process of text creation is closely connected with the norms and expectations of online communities. Particular attention is paid to intertextuality as a core mechanism of fan fiction discourse, realized through the transformation of canonical plots, reinterpretation of characters, and reconstruction of narrative gaps. It is shown that communicative interaction within fan fiction is ensured by a system of linguistic and pragmatic means, including appellative constructions, metacommunicative elements, evaluative vocabulary, and discourse markers that facilitate reader engagement. The paper also analyzes the influence of digital platforms on the structure and functioning of fan fiction discourse, with a focus on the role of tagging systems, visibility algorithms, and feedback mechanisms in shaping genre conventions and communicative strategies. It is concluded that fan fiction should be regarded as an independent type of digital discourse that integrates linguistic creativity, social interaction, and technologically mediated models of communication. The findings contribute to a deeper understanding of contemporary text production processes in digital environments and may inform further linguistic and interdisciplinary research.

Key words: fan fiction, digital discourse, intertextuality, genre hybridity, communicative interaction, discursive practices.

Постановка проблеми. Активний розвиток цифрових технологій і мережевих комунікацій суттєво трансформували сучасний дискурсивний простір, спричинивши появу нових форм текстотворення та комунікативної взаємодії. Одним із

показових феноменів цифрової культури є фанфікшн – різновид аматорської літературної творчості, що ґрунтується на переосмисленні вже наявних художніх світів і функціонує переважно в онлайн-середовищі [10]. Попри значну популяр-

ність фанфікшну в глобальних мережових спільнотах, його лінгвістична природа та дискурсивна специфіка залишаються недостатньо систематизованими в межах сучасної мовознавчої науки.

У наукових дослідженнях фанфікшн переважно розглядається з позицій культурології, медіадосліджень і соціології [6; 7; 8], тоді як його мовна організація, комунікативні стратегії, прагматичні настанови та механізми інтертекстуальності потребують глибшого лінгвістичного осмислення. Водночас цифрове середовище зумовлює специфічні умови породження та функціонування фанфікшн-дискурсу, зокрема колективність авторства, інтерактивність, гібридність жанрових форм і тісний зв'язок між автором і реципієнтом.

У цьому контексті актуалізується необхідність дослідження фанфікшну як різновиду цифрового дискурсу, що поєднує мовні, комунікативні та соціокультурні параметри. Виявлення його лінгвістичних особливостей сприятиме глибшому розумінню сучасних процесів цифрової комунікації, трансформації авторства та динаміки розвитку новітніх текстових практик у мережевому середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні дослідження фанфікшну формуються на перетині культурології, медіалінгвістики, дискурсології та теорії цифрової комунікації. У науковому просторі фанфікшн розглядається передусім як феномен партисипативної культури, у межах якої читачі набувають активної ролі творців тексту, переосмислюючи канонічні наративи та формуючи альтернативні смислові інтерпретації. Такий підхід представлений у працях, присвячених культурній економіці фанатських спільнот і механізмам участі аудиторії у виробництві культурного контенту [6; 7; 8].

У межах цих досліджень фанфікшн осмислюється як особлива форма цифрової комунікації, у якій поєднуються текстотворчість, соціальна взаємодія та афективна залученість. Підкреслюється, що фанатські спільноти функціонують як автономні дискурсивні простори зі своїми нормами, цінностями та способами легітимації текстів, що формуються через коментарі, зворотний зв'язок і колективне обговорення [6; 8].

Значний внесок у теоретизацію фанфікшну зробили дослідження, присвячені його жанровій природі та наративним стратегіям. У межах цих підходів фанфікшн розглядається як форма архонтської літератури, що передбачає постійне розширення канонічного тексту та його переосмислення через інтертекстуальні механізми [4]. Така

інтерпретація дозволяє розглядати фанфікшн не як похідний продукт, а як самостійну дискурсивну практику з власними правилами організації змісту, персональної системи та сюжетної логіки.

Окрему групу становлять дослідження, у яких фанфікшн аналізується в межах жанрової типології та літературної демократії. У цих працях наголошується на відкритості фанфікшну до експериментування, відсутності жорсткої ієрархії авторства та активній участі читачів у формуванні текстових норм [9]. Такий підхід підкреслює гнучкість жанру й його здатність адаптуватися до комунікативних потреб онлайн-спільнот.

Важливий аспект досліджень пов'язаний із вивченням емоційного й афективного виміру фанфікшну. Показано, що емоційна залученість, ідентифікація з персонажами та спільнотна підтримка відіграють ключову роль у формуванні дискурсивних стратегій і комунікативної поведінки учасників фанатських спільнот [5; 8]. У цьому контексті фанфікшн постає як простір інтенсивної емоційної взаємодії, де мовні засоби слугують інструментами конструювання близькості, солідарності та колективної ідентичності.

Окрему увагу в сучасних дослідженнях приділено освітньому та лінгвістичному потенціалу фанфікшну. Зокрема, показано, що участь у фанфікшн-спільнотах сприяє розвитку писемної компетентності, дискурсивної гнучкості та навичок аргументації, особливо у контексті вивчення іноземної мови [1]. Фанфікшн у такому разі постає як середовище неформального навчання, у якому мовна практика поєднується з соціальною взаємодією та творчою самореалізацією.

Разом із тим аналіз наукових джерел засвідчує, що, попри ґрунтовне опрацювання культурологічних і соціальних аспектів, лінгвістичний вимір фанфікшну залишається недостатньо систематизованим. Зокрема, потребують подальшого вивчення мовні параметри цифрового фанфікшн-дискурсу, особливості його прагматичної організації, механізми інтертекстуальності та роль платформних чинників у формуванні текстової структури. Це зумовлює актуальність комплексного лінгвістичного аналізу фанфікшну як різновиду цифрового дискурсу в сучасному комунікативному просторі.

Постановка завдання. Метою статті є комплексний лінгвістичний аналіз фанфікшну як різновиду цифрового дискурсу з урахуванням його дискурсивних, прагматичних і текстових характеристик, а також виявлення специфіки мовної організації фанфікшн-текстів у межах сучасних онлайн-спільнот. У дослідженні ставиться

завдання окреслити місце фанфікшну в системі цифрових комунікативних практик, проаналізувати його жанрову та інтертекстуальну природу, визначити мовні засоби, що забезпечують взаємодію автора й реципієнта, а також з'ясувати роль платформних чинників у формуванні структури та функціонування фанфікшн-дискурсу. Особлива увага приділяється виявленню комунікативних стратегій і прагматичних настанов, які реалізуються в процесі створення й сприйняття фанатських текстів у цифровому середовищі.

Матеріалом дослідження слугували англomовні фанфікшн-тексти, розміщені на спеціалізованих онлайн-платформах FanFiction.net [11] та Archive of Our Own [12]. Корпус дослідження сформовано шляхом суцільної вибірки текстів різних жанрових різновидів і тематичних напрямів, представлених у відкритому доступі. У процесі аналізу враховано не лише основні тексти фанфікшнів, а й супровідні елементи цифрової комунікації, зокрема анотації, теги, авторські примітки та коментарі читачів, що дало змогу розглядати фанфікшн як комплексний дискурсивний феномен і простежити взаємозв'язок між мовною формою, комунікативною метою та платформною специфікою цифрового середовища.

Виклад основного матеріалу. Фанфікшн посідає специфічне місце в системі цифрових комунікативних практик як гібридна форма дискурсу, що поєднує властивості художнього тексту, соціальної взаємодії та платформної комунікації. На відміну від традиційної літературної комунікації, де текст функціонує як завершений і відносно автономний продукт, фанфікшн існує у форматі відкритого, процесуального дискурсу, що формується в межах цифрових платформ і постійно модифікується під впливом спільнотної взаємодії. Так, на платформі Archive of Our Own (АОЗ) текст не обмежується власне наративом, а включає розгалужену систему метатекстових елементів – теги, рейтинги, попередження (warnings), авторські примітки (author's notes), коментарі читачів, що разом утворюють багаторівневу дискурсивну структуру. Наприклад, теги типу *“slow burn”*, *“alternate universe – coffee shop”*, *“hurt/comfort”* виконують не лише класифікаційну, а й прагматичну функцію, задаючи очікування адресата й формуючи інтерпретаційну рамку ще до прочитання основного тексту.

У межах платформи FanFiction.net комунікативна модель є дещо більш лінійною, однак і тут фанфікшн виходить за межі традиційного письмового жанру. Коментарі читачів, функція *“review”*, а також можливість серійної публікації текстів

формують діалогічний простір, у якому автор коригує подальший розвиток сюжету з урахуванням реакції аудиторії. Таким чином, текст постає не як завершений продукт, а як процес спільного конструювання смислу, що є характерною рисою цифрового дискурсу.

З лінгвістичного погляду фанфікшн функціонує як форма вторинної текстотворчості, у якій активізуються механізми інтертекстуальності, стилістичної імітації та трансформації канону. У текстах фанфікшну часто зберігаються мовні маркери персонажів оригінального твору (ідіолекти, характерні мовленнєві формули, стилістично марковані одиниці), водночас вони комбінуються з елементами авторського мовлення, сучасними розмовними конструкціями або інтернет-дискурсом. Наприклад, у фанфікшн-текстах на АОЗ поширеними є поєднання наративної оповіді з метакоментарями типу *“I couldn't resist writing this scene”* або *“this chapter was inspired by readers' feedback”* [12], що свідчить про відкриту комунікативну позицію автора.

Таким чином, фанфікшн у системі цифрових комунікативних практик постає як поліфункціональний дискурс, у якому поєднуються текстотворчість, соціальна взаємодія та метакомунікація. Його специфіка полягає у високому рівні інтерактивності, гібридності жанрових форм і динамічності смислотворення, що робить фанфікшн показовим прикладом сучасного цифрового дискурсу, орієнтованого на співтворчість і комунікативну взаємодію.

Фанфікшн як жанрове явище характеризується високим рівнем варіативності та відкритістю, що зумовлено його функціонуванням у цифровому комунікативному середовищі. На відміну від традиційних літературних жанрів, він не має жорстко фіксованої жанрової матриці, а формується через поєднання наративних моделей, вироблених спільнотою користувачів. У межах однієї платформи співіснують тексти, що тяжіють до психологічної прози, альтернативної історії, драми, пригодницького наративу або фрагментарного щоденникового письма. Наприклад, поширеними є жанрові формати *character study*, *missing moment*, *case fic*, *slice of life*, які не мають прямих аналогів у традиційній літературній типології, але є впізнаваними й функціонально стабільними в межах фанатських спільнот.

Інтертекстуальна природа фанфікшну проявляється передусім у залежності від прецедентного тексту, який слугує когнітивною й семантичною основою для нового висловлення. При цьому інтертекстуальність не обмежується прямими

алюзіями, а реалізується через реконструкцію сюжетних лакун, зміну фокалізації або переакцентування другорядних персонажів. Наприклад, у фанфікшнах за мотивами серіалів або відеоігор поширеною є практика розгортання наративу навколо епізодичних персонажів, які в каноні мають мінімальну мовленнєву репрезентацію, але у фанфікшні набувають повноцінного голосу й наративної автономії.

Характерною рисою фанфікшну є також поєднання художнього та метакомунікативного рівнів. Авторські примітки, попередження про зміст, уточнення щодо канонічних відхилень або жанрових особливостей формують окремий шар дискурсу, який регулює інтерпретацію тексту та встановлює комунікативний контакт із читачем. Наприклад, повідомлення типу *“written before episode X aired”* або *“out of character on purpose”* виконують прагматичну функцію зняття можливих інтерпретаційних конфліктів і свідчать про високий рівень рефлексивності авторів.

Отже, жанрова й інтертекстуальна природа фанфікшну визначається його здатністю поєднувати стабільні наративні моделі з постійною трансформацією смислів. У межах цифрового дискурсу фанфікшн постає як гнучка форма текстотворення, де жанр формується не стільки за формальними ознаками, скільки через комунікативні практики спільноти та спільно вироблені правила інтерпретації.

У фанфікшн-дискурсі взаємодія між автором і реципієнтом забезпечується системою мовних та дискурсивних засобів, що формують діалогічність і спільне конструювання смислу. Ці засоби функціонують на кількох рівнях.

По-перше, апелятивні мовні засоби, які безпосередньо орієнтовані на адресата. До них належать звертання (*dear readers, guys, everyone*), риторичні запитання (*What do you think?, Did you expect this ending?*), а також імперативні конструкції зі зниженою директивністю (*let me know, feel free to comment*). Вони створюють ефект діалогу й залучення читача до процесу співтворення тексту.

По-друге, важливу роль відіграють метакомунікативні маркери, які структурують взаємодію між автором і читачем. До них належать авторські коментарі та пояснення, що супроводжують основний текст, наприклад: *“this chapter is shorter because...”*, *“I wasn’t sure how to write this scene”*. Такі вставки сигналізують рефлексивну позицію автора та знижують дистанцію між учасниками комунікації, перетворюючи текст на діалогічний простір.

По-третє, суттєву роль відіграють оцінні й модальні засоби, за допомогою яких автор демонструє власне ставлення до подій і водночас орієнтує читача на певну інтерпретацію. Це, зокрема, модальні дієслова (*might, could, supposed to*), вставні конструкції (*I think, maybe, probably*), а також емоційно забарвлена лексика, що сприяє формуванню спільного емоційного простору.

По-четверте, взаємодія реалізується через інтертекстуальні маркери, зрозумілі спільноті, зокрема алюзії, внутрішні жарти, алюзивні назви розділів або сцен. Такі елементи виконують ідентифікаційну функцію, сигналізуючи належність автора й читача до спільного культурного коду.

Нарешті, важливу роль відіграють дискурсивні стратегії співучасті, зокрема залучення читача до оцінювання та подальшого розвитку тексту. Це реалізується через запрошення до коментування, подяку за фідбек, апеляцію до попередніх реакцій читачів. У такий спосіб фанфікшн набуває рис інтерактивного дискурсу, де автор і реципієнт перебувають у постійному комунікативному обміні.

Отже, мовні засоби взаємодії в фанфікшні формують багаторівневу систему, у якій поєднуються апелятивність, метакомунікація, оцінність та інтертекстуальність, забезпечуючи динамічний характер цифрової комунікації та спільне конструювання смислу.

Роль платформних чинників у формуванні структури та функціонування фанфікшн-дискурсу є визначальною, оскільки цифрове середовище задає не лише технічні умови публікації текстів, а й моделює способи комунікативної взаємодії між учасниками. Платформи на зразок Archive of Our Own і FanFiction.net функціонують як особливі комунікативні простори, у межах яких формуються специфічні норми текстотворення, взаємодії та інтерпретації. Архітектура цих платформ передбачає обов’язкову структурування тексту через заголовки, анотації, рейтинги, попередження та теги, що зумовлює багаторівневу організацію фанфікшн-дискурсу й поєднання художнього тексту з метакомунікативними елементами.

Платформні інструменти безпосередньо впливають на характер дискурсивної взаємодії. Можливість коментування, підписки та серійного оприлюднення текстів формує діалогічну модель комунікації, у якій автор постійно орієнтується на реакцію читачів, а читачі, своєю чергою, стають активними учасниками процесу смислотворення. Це зумовлює відкритість тексту, його потенційну незавершеність і готовність до подальших моди-

фікацій, що істотно відрізняє фанфікшн від традиційних форм літературного письма.

Суттєвий вплив на функціонування фанфікшн-дискурсу мають також алгоритмічні механізми платформ. Системи сортування за популярністю, кількістю переглядів, уподобань або коментарів формують ієрархію видимості текстів і опосередковано впливають на жанрові та стилістичні вибори авторів. Унаслідок цього виникає тенденція до відтворення певних тематичних і структурних моделей, які відповідають очікуванням спільноти та логіці платформ.

Таким чином, платформні чинники виступають не лише технічним тлом, а повноцінним дискурсивним регулятором, що визначає форму, динаміку й комунікативну спрямованість фанфікшну. У межах цифрового середовища фанфікшн постає як результат взаємодії мовної творчості, технологічних можливостей і соціальних практик, що спільно формують специфіку цього різновиду цифрового дискурсу.

Висновки. Проведене дослідження засвідчило, що фанфікшн є складним різновидом цифрового дискурсу, у якому поєднуються художня творчість, комунікативна взаємодія та платформно зумовлені механізми текстотворення. Його функціонування визначається не лише мовними

чинниками, а й соціальними та технологічними умовами мережевого середовища.

Установлено, що жанрова специфіка фанфікшну характеризується відкритістю та варіативністю, зумовленими відсутністю жорстких канонів і активною участю спільноти у формуванні текстових норм. Інтертекстуальність постає ключовим принципом організації фанфікшн-дискурсу й реалізується через трансформацію канонічних сюжетів, переосмислення персонажів і створення альтернативних наративних моделей.

Взаємодія між автором і реципієнтом у фанфікшні забезпечується системою мовних і прагматичних засобів, що формують діалогічність і сприяють колективному смислотворенню. Значну роль у цьому процесі відіграють платформні чинники, зокрема структура цифрових сервісів, механізми коментування та алгоритми видимості, які безпосередньо впливають на організацію тексту та комунікативну поведінку учасників.

Отже, фанфікшн доцільно розглядати як повноцінний різновид цифрового дискурсу, у якому поєднуються мовна творчість, соціальна взаємодія та технологічні умови комунікації, що відкриває перспективи для подальших лінгвістичних досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Black R. W. Access and Affiliation : The Literacy and Composition Practices of English-Language Learners in an Online Fanfiction Community. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*. 2005. Vol. 49 (2). P. 118–128.
2. Bronwen T. What Is Fanfiction and Why Are People Saying Such Nice Things about It? *Story Worlds : A Journal of Narrative Studies*. 2011. Vol. 3. P. 1–24.
3. Busse K. Work in Progress / K. Busse, K. Hellekson. *Fan Fiction And Fan Communities in the Age of the Internet*. Jefferson, North Carolina : Mc Farland & Company, 2006. P. 5–32.
4. Derecho A. Archontic literature : A definition, a history and several theories of fan fiction. *Fan fiction and fan communities in the age of the Internet*. Jefferson, North Carolina : Mc Farland & Company, 2006. P. 61–78.
5. Driscoll C. One true pairing : the romance of pornography and the pornography of romance. *Fan fiction and fan communities in the age of the Internet*. Jefferson, North Carolina : Mc Farland & Company, 2006. P. 79–98.
6. Fiske J. The cultural economy of fandom. *The adoring audience. Fan culture and popular media*. London : Routledge, 1992. P. 30–49.
7. Jenkins H. *Textual poachers: Television fans and participatory culture*. London: Routledge, 1992. 424 p.
8. Grossberg L. The affective sensibility of fandom. *The adoring audience. Fan culture and popular media*. London : Routledge, 1992. P. 50–65.
9. Pugh S. The democratic genre. *Fan fiction in a literary context* / S. Pugh. Brigend, UK : Seren Books, 2005. 282 p.
10. Stanko D., Kolegaeva I. The educational potential of fanfiction: analysis of a derivative text. *Amazonia Investiga*. 2024. 13(80). P. 204–214. <https://doi.org/10.34069/AI/2024.80.08.17>
11. FanFiction.net. URL: <https://www.fanfiction.net/> (дата звернення: 27.11.2025)
12. Archive of our own. URL: <https://archiveofourown.org/> (дата звернення: 27.11.2025)

Дата першого надходження рукопису до видання: 21.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 19.12.2025

Дата публікації: 31.12.2025